

Клим С.

СТРУКТУРНІ ЗМІНИ ГОСПОДАРСТВА ПІВНІЧНОЇ БУКОВИНИ НАПРИКІНЦІ ХХ - поч. ХХІ ст.

Актуальність. Зі зміною політичного статусу нашої держави на початку останнього десятиріччя минулого століття відбулися кардинальні перетворення в її економіці. Особливих змін структура господарства зазнала в тих регіонах, де певні галузі господарства були штучно насажені економічною системою СРСР. Одним з таких регіонів є історико-географічний край Північна Буковина. Господарство Північної Буковини є частиною господарського комплексу Чернівецької області, що входить до Карпатського економічного району (Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська та Чернівецька області). Аналіз структури господарства Північної Буковини безпосередньо пов'язаний з такою суспільно-географічною дисципліною, як регіоназнавство [1, с. 464].

До останнього часу дослідження Північної Буковини як історико-географічного краю практично не проводилися, за виключенням краєзнавчої праці В.П. Круля [2]. В цій праці автор визначив особливості розвитку господарства Північної Буковини від найдавніших часів. В.П. Крুলь визначає і сучасну структуру господарства Північної Буковини. Вважаємо, що невирішеним лишилось питання структурних змін у господарстві краю, які відбулися за останнє десятиріччя, викликані новим історичним етапом розвитку краю. Детальний аналіз цього питання і є **метою статті**. Для реалізації даної мети треба **виконати завдання**, пов'язане з вивченням змін у структурі господарства Північної Буковини, що відбулися протягом останніх 10–12 років та спробувати виявити подальші перспективи розвитку краю.

Історико-географічний край Північна Буковина займає більшу частину Чернівецької області. Площа краю становить 5,24 тис. км², нараховує 653 тис. осіб населення. До Північної Буковини входить Путильський, Вижницький, Сторожинецький, Глибоцький, Кіцманський райони, вся територія Чернівецької міськради, майже весь Заставнівський та західна частина Новоселицького району [1, с. 4].

На початку 90-х років минулого століття, коли господарство Північної Буковини було частиною господарського комплексу СРСР, понад 40% зайнятого населення було зайнято у промисловості. Приблизно з середини 90-х років більшість населення Північної Буковини стала зайнята у сільському господарстві. Станом на 2001 рік кількість зайнятих у сільському господарстві становила 40,8%, тоді як у промисловості лише близько 10%. Протягом 1995–1999 рр. у сільському господарстві постійно зменшувалася частина найманих працівників підприємств, установ, організацій, а більшістю працюючих сільському господарстві становила категорія осіб, зайнятих економічною діяльністю [3, с. 291].

Загальна земельна площа Північної Буковини становить 523,8 тис. га, з них на рілля припадає 170,2 тис. га. На початку 90-х років більшість посівних площ краю було зайнято під кормовими культурами, за ними йшли зернові культури, технічні культури та картопля і овочі. В наступні роки у структурі посівних площ характерним було збільшення частки зернових, яка у 2001 році склала 46,7 % посівної площі краю. Відповідно, зменшилися посівні площі під кормовими культурами – 30,9% та технічними культурами – 6,8 %. На картоплю та овочі припадає 15,6 % ріллі.

Найбільшу частку зернових культури мають у Заставнівському (23,7%) та Кіцманському (20,7%) районах. Валовий збір зернових протягом 1990–2001 рр. зменшився з 315 до 220 тис. тонн у рік. В числі технічних культур в 1990 році значне місце посідав льон-довгунець, під яким було зайнято близько 4,5 тис. га посівних площ або 22,5% під технічними культурами. У 2001 році посіви льна-довгунця зменшилися до 1 тис. га (8,5%). Протягом 1995–2001 рр. в краї майже у двічі зріс валовий збір картоплі, який складає 360 тис. тонн. Найбільша частка під картоплею зайнята у Сторожинецькому (24,5 %), Кіцманському (19,9%) та Глибоцькому (19,1%) районах. Валовий збір овочів складає 69 тис. тонн при середній врожайності 141ц/га. Найвищі врожаї збирають у господарствах Путильського району (біля 200 ц/га).

За останнє десятиріччя найбільших змін у сільському господарстві зазнало тваринництво краю. Якщо на початку 90-х років на тваринництво припадало близько 70% реалізованої продукції, то у 2001 році трохи більше 40%. У порівнянні з 1990 роком поголів'я рогатої худоби скоротилося на 161 тис. голів і складає 128 тис. голів. Середній річний удій на одну корову становить 2200 кг, що на 1000 кг менше ніж у 1990 році. Поголів'я свиней зменшилися в усіх районах краю, за виключенням Сторожинецького району і складає 90 тис. голів, що на 110 тис. голів менше ніж у 1990 р. Поголів'я овець складає 32,7 тис. голів (у 1990 році – 97,9 тис. голів). Розподіл овець між адміністративними районами такий: Путильський – 25,6% від загальної кількості, Сторожинецький 25,1%, Глибоцький –12,5%. Настріг вовни на одну вівцю найбільший у Путильському районі (2,5 кг). Поголів'я птиці в межах краю складає близько 1млн. 600 тис. голів. Щорічно у господарствах краю виробляються близько 125 млн. штук яєць. Основне їх виробництво у 1990 році було зконцентроване у міжгосподарських фабриках сіл Коровія і Порубне Глибоцького району потужністю, відповідно, 50 і 32 млн. штук яєць на рік. У 2001 році тут було вироблено близько 20 млн. штук яєць.

Сучасний стан промисловості Буковини визначили історичні особливості розвитку цієї галузі. Тут переважають традиційні для Буковини харчова, легка, лісова і деревообробна галузі промисловості та

машинобудування та металообробка – галузь, що виникла у радянський час. На початку 90-х провідне місце у виробництві продукції промисловості належало машинобудуванню, а за кількістю промислових підприємств перше місце посідала лісова і деревообробна промисловість. У 2001 році у структурі промисловості, як за обсягами виробництва продукції так і за кількістю промислових підприємств провідне місце зайняла харчова промисловість.

Серед галузей промисловості суттєвих змін зазнала легка промисловість. На початку 90-х років минулого століття провідне місце у структурі виробництва продукції легкої промисловості належало текстильній промисловості (трикотажне та бавовноткацьке виробництво). Саме у цій галузі відбулося найбільше падіння виробництва у краї: трикотажних виробів – у 300 разів, панчішно-шкарпеткових виробів – у 20 разів. Зараз головною галуззю легкої промисловості є швейна промисловість.

В останнє десятиріччя у Північній Буковині постійно збільшується частка зайнятих у сфері послуг. У 2001 році в цій галузі господарства було зайнято 16% населення. Обсяги вироблених послуг лише у 2000-2001 рр. зросли з 249,2 до 277,8 млн. грн.. Основним виробником послуг в краї є м. Чернівці, на яке припадає 95% вироблених послуг. Найбільші темпи росту у 2002-2002 рр. мали послуги, вироблені туристичними агентствами і бюро подорожей (з 1,7 до 3,8%) та послуги у сфері відпочинку та розваг (з 1,5 до 3,9).

Розглянемо, які зміни відбулися в ще одній складовій господарства краю – транспорті. В останні роки у Північній Буковині зросла середня відстань перевезень 1 тонни вантажів з 17–18 км у 1990 році до 30-33 км в 1999–2001 рр. Щорічне перевезення вантажів автомобільним транспортом зменшилося з 35-40 млн. тонн до 4–5 млн. тонн. Кількість перевезення пасажирів зменшилося з 50 до 15 млн. Кількість легкових автомобілів у приватній власності зросла з 35 до 80 тис. В краї спостерігається незначне скорочення довжини автомобільних шляхів та залізничних колій. Перевезення пасажирів залізницями краю скоротилося з 5–6 до 3–4 млн. пасажирів. Найбільше скорочення перевезень відбулося на авіаційному транспорті. У 1990 році авіаційним транспортом Північної Буковини перевозилося 170 тис. пасажирів та 3,5 тонн вантажів. Найгіршими роками для авіаційного транспорту краю стали 1999–2000 рр., коли щорічні перевезення пасажирів були 0,4 тис. У 2001 р. завдяки відкриттю декількох міжобласних та міждержавних авіарейсів кількість пасажирських перевезень зросла до 6,7 тис.

Аналіз змін у господарстві Північної Буковини, які відбулися наприкінці ХХ ст., дозволяє стверджувати, що за галузевою структурою продукції та зайнятстю населення Північна Буковина перетворилася з індустріально-аграрного краю у аграрно-індустріальний. Провідне місце у структурі господарства Північної Буковини зайняло сільське господарство з розвинутим зерновим виробництвом. На нашу думку, у подальшому розвитку господарства Північної Буковини найбільші перспективи має зростаюча сфера послуг.

Джерела та література

1. Топчів О.Г. Основи суспільної географії. Навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2001. – 560 с.
2. Круль В.П. Краєзнавство : регіональний огляд. Конспект лекцій. – Ч.1. – Чернівці: Рута, 2001. – 88 с.
3. Географія Чернівецької області. – Чернівці, 1993. – 192 с.
4. Статистичний щорічник Чернівецької області за 2001 рік. – Чернівці. – 2002. – 381 с.
5. Навчально-краєзнавчий атлас Чернівецької області. – Львів, 2000. – 25 с.

Корольков Д.С., Черванев И.Г.

СУБЪЕКТ-СУБЪЕКТНОЕ ОЦЕНИВАНИЕ И PUBLIC RELATIONS В МЕНЕДЖМЕНТЕ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ: ПОТЕНЦИАЛ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ В РАМКАХ ПРОЕКТА TEMPUS-TACIS CD_JEP-21242-2000/UKR

Актуальность. Инвайронментальный менеджмент (от англ. «environment», окружающая среда) [1] является своеобразным откликом в практике природоохранительной деятельности на мировую концепцию менеджизма, в соответствии с которой менеджеры играют главенствующую роль в современном обществе, конкурируя с владельцами, с одной стороны, и управляя обществом – с другой. В некотором смысле, если взять в качестве образа некое животное, то его тело – это общество, голова – собственники ресурсов, а шея – менеджеры. Именно последние выбирают, с одной стороны, линию взгляда собственников, с другой же – соотносят интересы и возможности владельцев ресурсов и общества.

Более строго, стратегическая (т.е. возможно более общая) цель природоохранного (инвайронментального) менеджмента – это мобилизация ресурсов общества на достижение видимых менеджерами оптимальных соотношений между состоянием природной среды, с одной стороны, и прогрессом человечества (на разных уровнях его организации) на основе использования природного капитала – с другой.

Подчеркнем, что эта цель является *субъектно ориентированной*, но опирающейся на определенную реализацию объективных предпосылок и возможностей. Из их арсенала менеджеры выбирают необходимые им средства подобно тому, как ремесленник – скрипичный мастер, например, пользуется определен-